

לדבר מגרונה של המרקיזה

הרומן שרקם ניר רצ'קובסקי מגשר בין הישראלי של 2013 לבין האציל הצרפתי מהמאה ה-17

כשהיתה עירומה, ובאותה עת צילצלו באוזניה בפי עמונים, "כדי לעורר את רוחה".

אין כמו הרומן האפיסטולרי להכניס את הקריאה אל לב ליבו של אירוע. רצ'קובסקי רבך בכך: אין בספרו תיווך של מספר, העשוי לפגום בחדות התמונה. אי אפשר שלא לחוש הערכה ואמפתיה למאדאם דה סביניי. היא הרבתה לקרוא ספרי דת ופילוסופיה, אבל כאשר הבחינה בשכנה בלתי נסתרת שמתקרבת לביתה, שלפה טלסקופ והתבוננה בה במהופך כדי להקטין את דמותה.

רצ'קובסקי משלב בספרו תרגום מלוטש של המכתבים המקוריים וטקסט פרי עטו, שבו נשמע גם קולם של הסובבים את המרקיזה. בקריאה בספר ניכר כי הוא מאמין שסופרים ומתרגמים, מיומנים ככל שיהיו, אינם רק טכנאי מילים. הם חייבים לחדור לנפשן של הרמויות ולדבר מפיהן. ■

בת, אהובה / ניר רצ'קובסקי
דיעות ספרים, 334 עמ'

למכתב, ונהגה לעמוד שעות ארוכות ליד החלון, אפה לחוץ אל הזוגית, והיא מצפה למרכבת הדואר. כאשר כרכרה שבה נסעה הבת עברה גשר על נהר הרוזן והגלגל נגע באחת הקשתות, נפלה המרקיזה למשכב בתחושת פאניקה וקץ העולם. את בנה לא אהבה, היא כינתה אותו "דלעת מבושלת בשלג". המדריך הסטיסטי-אבחוני של איגוד הפסיכיאטרים האמריקני קובע שיחסים מעוותים בין בני משפחה אינם מחייבים הימצאות של הפרעה נפשית אצל הנפשות הפועלות. אבל יש המערערים על קביעה זו, והמרקיזה היא דוגמה לכך. הדיון הרפואי אינו מוסיף או גורע מערכם של המכתבים שכתבה. המאדאם היתה בת בית בסלוני פאריס, שבהם התהדרו בברק הכתיבה. כך, למשל, כשבית סמוך בפאריס פורצת דליקה, כולם נמלטו בבגדים תחודניים; קונסול שהתגורר בבניין הספיק לחבוש פאה, "וכך שמר על כבוד צרפת", כדברי המרקיזה. אי אפשר שלא לחייך כאשר היא כותבת על הטיפולים שעברה במרחצאות וישי. מים רותחים הותזו עליה

יר רצ'קובסקי כבר רשם הישגים רבים בתרגומו מצרפתית. אלא שברומן הביכורים שלו, "בת, אהובה", הצליח רצ'קובסקי לעשות את הבלתי אפשרי – לגשר בין הישראלי של היום ובין האציל הצרפתי של המאה ה-17.

כך מתוארת מאדאם דה סביניי על ידי ידידתה, מדמואלז דה סקורדי: שמנמנה בלונדינית, אך לא מהסוג הרהוי. עורה צה, דומה ל"שושנת האביב באור השחר". צווארה חטוב; עיניה גדולות וכחולות. זו היתה המרקיזה דה סביניי, שבמרוצת 50 שנים – משך כל המחצית השנייה של המאה ה-17 – כתבה אלפי מכתבים לבתה, פרנסואז. בגימנסיות צרפתיות מציגים כיום את המכתבים כדגם הטוב ביותר לכתיבה אפיסטולרית.

לאחר שבעלה מת בדריקרב, הוצפה המרקיזה בהצעות נישואים ודחתה את כולן. בתה נישאה לאציל כפרי הגון, ועברה עימו לצידה האחר של צרפת. המרקיזה שטמה את חתנה וראתה בו מתחרה על תשומת הלב, ואולי על השליטה. היא חיה ממכתב